

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput I. De Natvra Angelorvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

LIBRI PRIMI TRACTATUS III. DE ANGELIS.

CAPVT PRIMVM. DE NATVRA ANGELORVM. CONTROVERSIA I.

Vtrum Angelorum Existencia possit Naturalibus Rationibus demonstrari.

782. **E**X suppositione, quod Deus aliquid ad extra producere voluerit, fuisse Deo necessarium producere substantias purè spirituales, nullam cum corpore tanquam parte constitutiva conjunctionem habentes, tribus vel quatuor argumentis non ingeniosè minùs, quàm operose deductis, evincere conatur P. Martinus Esparza; & quamvis non expressè dicat esse Metaphysicas demonstrationes, ita tamen proponit, vt tales esse videri possent, & quibusdā videantur.

Ego tamen, illis diu expensis, existimo vim congruentiarum non excedere. Hujus opinionis est etiam P. Derkennius d. 1. c. 1. §. 2. qui hoc pronuntiat de argumento S. Thomæ; cætera non refert, sed idem vtique dicturus de illis, quia vel ad argumentum S. Thomæ referuntur, vt agnoscit P. Esparza, vel faciliorem habent solutionem, vt videbimus.

783. DICO 1. Possibilitas Angelorum videtur positivè efficaciter probari posse, saltem ex suppositione possibilitatis animæ rationalis, ita vt intellectus benè dispositus, si non Metaphysica, saltem Morali necessitate inducatur ad assentiendum. Probatio erit hujusmodi. Evidens est, à creaturis participari divinas perfectiones simpliciter simplices: ergo rationabiliter negari aut in dubium vocari non potest, omnem illam perfectionem simpliciter simplicem esse communicabilem creaturis, quæ in suo formali conceptu non dicit Infinitatem: quæ enim potest esse Ratio de vna potius quàm altera? At-

qui esse substantiam intellectualem purè spiritua-lem, completam, est perfectio simpliciter simplex, nullam involvens contradictionem, cum detur in Deo: & hæc in suo conceptu formali non includit Infinitatem, sive, non est prædicatum ex suo conceptu soli Enti Infinito competens, sicut est Immenitas, Omnipotentia &c. Ergo est communicabile creaturis. atqui talis creatura erit Angelus. Ergo. Quod prædicatum *Substantiæ spiritualis completæ* non includat in suo conceptu formali rationem Entis Infiniti, videtur ex terminis clarum, & probari potest. si enim includeret Infinitatem, ideo includeret, quia nobilissimum illius prædicatum; *esse intellectivum, independentè à sensibus*; esset proprium solius Dei: sed hoc rationabiliter dici non potest: nam *id esse intellectivum dependentè à sensibus*: seu: principium spirituale intellectivum esse incompletum, & in operando indigere corpore, est quid difficilius perceptibile, quàm esse intellectivum independentè à sensibus: quia spirituale opponitur corporeo: ergo ejus conjungibilitas & dependentia à corpore, est captu difficilius: quia omne oppositum fugit potius à suo opposito, quàm vt illud appetat, eoque indigeat: ergo si supponimus, quod *id Intellectivum vt sic*, possit communicari principio creato Incompleto, & indigo corporis, facilius & à fortiori cogimur asserere, posse communicari *id Intellectivum*, absque indigentia corporis.

784. DICO 2. Ex suppositione, quod Deus voluerit aliquid ad extra producere, fuit
P 3 Meta-

Metaphysicè necessitatus ad producendam aliquam Substantiam Intellectivam. Ratio est manifesta. Quia non potest Deus operari nisi ex intentione Gloriam suam, atqui non aliter potest ex creaturis gloriam consequi, nisi se in illis manifestando, ut inde cognoscatur, & glorificetur: atqui non potest glorificari & cognosci nisi à substantia Intellectiva: ergo &c. In re clara, & huc non pertinente, non vacat immorari.

785. DICO. 3. Ex eadem suppositione voluntatis divinæ ad aliquid creandum, non inferitur ullo modo necessitas Metaphysica producendi substantias completas omnino incorporeas. Referam argumenta Recentiorum, quibus id præstare conati sunt; & ostendam non præstari.

786. Primum argumentum est desumptum ex S. Thoma, quod Cajetanus format hoc modo. *Necesse est univrsū esse perfectum: ergo perfecte simile DEO, (quantum creatura potest esse similis DEO, quoad gradum perfectionis) ergo simile DEO secundum intellectivam naturam.* (qui est gradus supremus possibilis, esto intra hunc gradum sint multiplicabiles perfectiones specificæ in infinitum.) *ergo necesse est ponere aliquam creaturam incorpoream. Antecedens patet. Prima verò consequentia probatur. quia perfectio univrsi consistit in assimilatione ad Deum; quod probatur: quia est præcipue intentio inter omnia in rebus ipsis creatis à DEO. Secunda verò consequentia probatur: quia DEVS agit secundum intellectum & voluntatem. Tertia verò consequentia probatur, eo quod intellectus nullius corporis est actus.*

787. Hoc argumentum tamen evincat id quod in secunda Conclusionem posuimus, nempe fuisse necesse creare aliquam substantiam Intellectivam, eo quod sine huius similitudine cum DEO, nulla alterius creaturæ similitudo esset amabilis à DEO, (& hoc solum directe intendisse S. Thomam fatetur Cajetanus) non evincit tamen productionem necessariam Angelorum. Falsum enim est, quod DEVS fuerit necessitatus ex hypothesi alicujus rei producendæ, producere substantiam perfecte similem DEO, quantum possibilis est quoad gradum perfectionis, alioquin fuisset Deus necessitatus ad ponendum statum elevationis & Unionem hypostaticam, hoc est, Substantiam cui indispensabiliter deberetur Visio DEI & Beatitudo supernaturalis. Talis certe substantia esset utique similior DEO quam quicumque Angelus; esset etiam hæc substantia in gradu superiore quam sit Angelus. Nam Regula distinguendi gradus, quam tradunt hi ipsi Recentiores, hic locum haberet: Illa enim differunt gradu, & non tantum specie, quorum prædicatum differentiale est nobilius quam prædicatum quodcumque, in quo cum alio conveniunt. atqui esse substantiam cui debeatur Visio DEI, & comprehensio omnium rerum etiam supernaturalium, & cognitio futurorum &c. habet huiusmodi prædicatum differentiale; quia sicut esse sensitivum est nobilius quam vivere ut sic,

& ideo Brutum est in superiore gradu ad plantam, ita esse substantiam intuitivam essentia divina, impeccabilem &c. est perfectius quam esse Intellectivam ut sic.

788. Sicut ergo DEVS potuisset nolle statum Elevationis & Unionem hypostaticam, (quod quidem aliqui Moderni alibi refutandi, ob similes ratiunculas in dubium vocare ausi sunt) ita potuisset DEVS, volendo Unionem hypostaticam, & Personam Christi, nolle Angelos, eo quod vellet Naturam assumptam esse omnium naturarum supremam, etiam quoad suam perfectionem essentialem, nec de ea dici posse: *Monorastium paulo minus ab Angelis.* Sane non est evidens, hæc non potuisse velle Deum.

789. Illud Principium: *Omnis causa agendo intendit sibi assimilare effectum;* procedit quoad causas univocas, quoad æquivocas & Intellectuales nullam habet evidentiam, nisi quoad similitudinem in ratione cognoscendi, hoc est, ut effectus sit similis Ideæ, quæ est in intellectu agentis, non autem quoad similitudinem in ratione essendi. Et hæc circa primum argumentum Recentiorum.

790. Alterum argumentum. Univrsū hoc (idem dicendum de qualibet collectione rerum creabili à DEO) est vndeque perfectum intrinsece ex sua natura, hoc ipso quia est opus DEI: adeoque nihil illi deesse potest eorum, sine quibus esset ineptum ad suum finem consequendum, ac nihil illi perperam inesse debet. Rursus ad perfectionem operis divini adæquate sumpti, seu univrsi cuiusvis, spectat specialiter, ut in eo emineat omne genus perfectionum absolute possibile, atque invicem compossibile. Quia opus respectu perfectum dicitur illud solum, in quo apparet tota perfectio præexistens in causa, totaque Artificis peritia. Cum igitur Deus contineat in se essentialiter ac indivisum omne genus perfectionis, necesse utique est ex natura rei, ut in effectu adæquato, seu in qualibet tota collectione rerum à DEO producta, dentur entitates & perfectiones omnis generis.

791. Antequam ulterius progrediamur, dico, hoc præsuppositum imprimis non esse evidens. Quia non est evidens, nullam esse possibilem creaturam, quæ non exigit ex intrinseco prædicato existentiam Angelorum, & tamen hoc deberet esse evidens, si evidens esset, non posse à DEO quidquam creari, quin creentur omnes gradus possibiles perfectionum in statu perfectio. Item non est evidens, effectum adæquatum debere continere perfectiones omnis generis, & manifestare totam artificis peritiam. Quia cum Deus sit artifex liber, ita ut potuisset esse artifex in actu primo, & tamen nihil creare in quo ostenderet suam peritiam, ideo non potest esse evidens, quod supposito, quod velit aliquid creare, debeat totam suam peritiam manifestare.

792. Deinde dico, hoc præsuppositum videri falsum. Summum & omnium admirabilissimum artificium est Unio hypostatica, ejusque per

per elevationis statum manifestatio: & falsum est, nullum Vniversum esse possibile, in quo non existat Vnio hypostatica & status elevationis. Si ergo Deus hanc peritiam potest occultare, quidni & peritiam faciendi Angelos?

793. Ulterius. Demus, Deum necessario debere manifestare etiam peritiam faciendi Angelos, non est tamen evidens, quod debeat angelos, non est tamen evidens, quod debeat angelos producendo Angelos, superesset enim angelis modus eam manifestandi, sicut defacto manifestavit peritiam faciendi Vnionem hypostaticam spirituale inter Verbum & Naturam Angelicam, quando Deus revelavit, aut certe revelare potuit, se quidem potuisse etiam efficere, ut Angelo diceretur: *Filius meus es tu.* sed noluisse. sic ergo potuisset primo homini revelare, se quidem potuisse etiam Angelos ipso superiores creare, sed noluisse. Imò cum primus homo potuisset naturali lumine cognoscere possibilitatem Angelorum, iam sufficienter in ipsa productione hominis manifestasset Deus peritiam faciendi Angelos.

794. Pergamus nunc in argumento Recentiorum. Finis omnium creaturarum est Gloria Dei. Atqui hic finis obtineri nequaquam potest, nisi inductis in Vniversum substantijs Intellectualibus, & quidem pure spiritualibus. Neque enim Natura Intellectualis corporea est sufficiens, ad tribuendam Deo totam illam laudem & gloriam, ad quam vniversum creatum ipsaque natura intellectualis corporea est apta movere, quantum est de se. quia Natura Intellectualis corporea nihil cognoscere potest ex Natura rei, nisi dependenter à sensu, præstantissimas veritates tantum enigmatice, inadæquate ac imperfecte etiam in statu separationis. Cum ergo laus & gloria conditoris derivabilis ex creaturis commensuretur perfectioni cognitionis circa ipsas subortæ ex vi motiva earundem, concluditur, res creatas non posse naturaliter consequi perfectæ & adæquate suum istum præcipuum finem laudis & gloriæ Creatoris, nisi dentur Angeli, qui illas, tum singulas seorsim, tum omnium simul ordinem mutuum earum & harmoniam, totamque pulchritudinem adæquate cognoscere & comprehendere possint. Quia non datis huiusmodi substantijs, non posset reduci in ætuum secundum, & ideo perperam existeret vis motiva, quæ inest creaturis ad cognitionem comprehensivam tum vnus cuiusque ex illis seorsim, tum omnium collectivè, atque ordinis mutui, & pulchritudinis ex omnium proportionem, connexionem, & iusta correspondentiam consurgentis cum virtute inducendi æqualem illi cognitioni delectationem. alioquin Deus egisset instar Musici exhibentis Musicam surdis, aut Pictoris exhibentis picturam cæcis. Hæc illi.

795. Circa hunc discursum, Dico primò, falsum esse quod Deus pro fine creationis huius Vniversi habuerit, multò minus quod debuerit habere Gloriam & Laudem, quæ posset resultare

ex cognitione naturali Angelica supremi Angeli. Cum enim Deus statim ab initio constituerit Angelos in statu elevationis, Laus quam intendit, non erat laus procedens ex cognitione Naturali, sed ex cognitione Supernaturali.

796. Secundò Dico, falsum esse, quod propterea perperam existeret vis motiva creaturarum corporearum, si non cognosceretur tota harmonia & correspondentia omnium in ratione vnus artificij, per cognitionem vnā indivisibilem. Nam singularum creaturarum vis motiva ad cognitionem sui præcisè, est illa ipsa, quæ concurrat ad cognitionem complexi ex pluribus: ut ergo non sit perperam facta, satis est quod singulæ partes Vniversi possint exercere hanc suam vim respectu intellectus humani, modò concurrando solæ, modò cum his, modò cum illis. & sic Deus non exhibuisset picturam cæcis, alioquin ineptè dixisset Seneca c. 32. de otio Sapientis: *Curiosum nobis naturam ingenium dedisse, & artis sibi ac pulchritudinis suæ consciam spectatores nos tantis rerum spectaculis genuisse, perditura fructum sui, si tam magna, tam clara, tam subtiliter ducta solitudini ostenderet.* Ecce! iudicio Senecæ satisfecit Naturæ spectari ab homine, ut non dicatur in solitudine vel cæcis artem suam exhibuisse.

797. Confirmatur à pari. Si fuisset status elevationis institutus, & non fuisset Incarnatum Verbum, quod fieri potuisset nunc ex communi doctrina suppono, & est doctrina S. Thomæ 22. q. 1. 4. 3. ad 2. (quamvis sciam, Recentiores, contra quos agimus, in oppositum propendere) non propterea in habitibus supernaturalibus existisset perperam aliqua virtus activa, etiam si tunc nullus actus supernaturalis circa Vnionem hypostaticam exerceri potuisset, quia nimirum eadem virtus activa exercita fuisset circa alia objecta, quæ modò exercetur etiam circa Vnionem hypostaticam: ergo etiam si creaturæ corporeæ nullam vim motivam exercerent circa Intellectum Angelicum, non propterea haberent vim motivam perperam factam, quia eandem exercerent circa Intellectum Humanum.

798. Imò, res corporeæ defacto per eandem vim activam concurrunt ad actus supernaturales Fidei, per quam concurrunt ad actus naturales, nempe producendo species naturales, quæ deinde ab habitu Fidei eleuantur ut concurrant ad actus supernaturales, ut suprà loco dicam, ubi etiam rejiciam sententiam horum Recentiorum, docentium, quod habitus Fidei sit Species impressa: hoc supposito, si res hæ corporeæ existissent in statu puræ Naturæ, non propterea existisset perperam aliqua vis activa, etiam si tunc non potuissent concurrere ad actus supernaturales: ergo nec defacto vlla vis activa corporum perperam existeret, etiam si non possent ad vllam Angelicam cognitionem concurrere ex defectu Angelorum.

799. Hinc obiter observo, P. Suarez disp. 35. *Metaph.* bonitate consequentiæ convictum admisisse,

admisit, pari necessitate debuisset produci Vni-
nem hypostaticam, & Angelos, eò quòd argu-
menta pro Angelis procedant etiam in Vnione
hypostatica; quam sequelam, vt pote absurdam,
vt Recentiores declinarent, confugerunt ad
suum *Perperam*, dando nimirum hanc disparita-
tem, quòd Angelis non creatis daretur in reli-
quis creaturis aliqua vis actiua *perperam*; non
item si non daretur Vnio hypostatica: sed iam
ostensum est, vel in vtroque vel in neutro casu
fore aliquam virtutem *perperam* factam. Bona
est ergo consequentia, sed falsum consequens,
& quia falsum ex vero sequi non potest, oportet
argumenta allata pro existentia Angelorum, con-
tinere aliquod falsum.

800. Tertiò libenter intelligerem ex his
Recentioribus, quisnam ille Angelus fuerit, à quo
Deus laudari voluit & velle debuit, ex cognitione
naturali comprehensiva totius vniuersi quoad
omnes species illius? Non potuit esse alius
quàm Angelus supremus, præsertim in Senten-
tia Thomistarum, de immultiplicabilitate Ange-
lorum intra eandem speciem, & etiam eorum,
qui saltem defacto putant supremos Angelos om-
nes differre specie, & non posse duo specie di-
versa esse æqualis perfectionis. Quæro jam quo
tempore Lucifer (qui putatur fuisse supremus
Angelus) eam cognitionem habuerit, quo Deus
laudem illam ab eo expectare potuerit, cum via
ipsius fuerit brevissima, ita vt in sententia horum
Recentiorum, fuerit brevior quacunque particu-
lâ discernibili temporis? vnde consequens est,
fuisse eum damnatum dum Mundus adhuc esset
imperfectissimus & informissimus: Fuerunt enim
Angeli statim à principio creati. quomodo tunc
ex vi motiua totius vniuersi, nondum existentis,
potuit comprehensivè intueri artificium Dei?
In se certè hoc non potuit comprehendere, cum
illud non contineat formaliter aut eminenter.
Recentiores, his argumentis nimium fidentes, eò
deductos fuisse vidi, vt faterentur se propende-
re in sententiam S. Augustini, quòd Deus omnia
simul creaverit: certè hoc ad minimum conna-
turalius futurum fuisse: vnde consequens est,
quòd Deus in successiva productione, & eorum
quæ primo die fecit, immutatione, non egerit
officiū perfecti Artificis; Vel si hæc successiva
operatio etiam artificiosa fuit, & tamen conna-
turalius debuissent omnia simul fieri, jam Luci-
fer in via totum artificium non cognovit. Ergo
Deus sine suo frustratus est. Absit!

801. Vltimum argumentum pro necessa-
ria Existentiâ Angelorum desumunt hi Recen-
tiores ex dirigibilitate rerum corporearum, quam
merita vel demerita, in præmium aut pœnam
quandoque requirunt, ab homine autem præsta-
ri non potest: ergo Angeli necessarij sunt. Dis-
tinguo. supposito quòd Deus nolit illas muta-
tiones extraordinarias efficere immediatè so-
lus, transeat, secus nego, & dico, nullum futu-
rum esse miraculum, si Deus immediatè solus ea

efficeret, quamvis congruum fuerit facere per
Angelos: sicut Deus liberè & independenter ab
omni intrinseca exigentia gubernat hunc auxi-
lium hominem per huius aut illius speciei aut Cho-
ri Angelum. Absolvo, & in compendio dico,
quid mihi in hac re videatur.

802. Artificium, quod Deus in condendo
hoc Mundo sibi proposuit, non consistit præcise
in intrinseca exigentia mutua partium, quæ est
finita, sed est aliquo modo infinitum, quia pro-
cedit ex cognitione infinita non solum possibili-
um, sed etiam futurorum sub conditione, adeo-
que in conducentia ad illum finem soli Deo, &
Humanitati Christi notum, quem Deus inten-
dit non præcise per productionem harum specie-
rum, sed insuper in exclusione aliarum possibili-
um, non habentium quidem intrinsecam re-
pugnantiam cum speciebus præsentibus, sed ex-
trinsecam, hoc est, non habentium illam apti-
tudinem conducendi ad finem à Deo liberrimè in-
tentum, sed potius repugnantiam cum illo. In
Exemplo: (non requiritur autem in exemplis
veritas:) multorum philosophorum opinione,
Deus potuisset condere vniuersum ex Materia
prima per seipsam quanta: voluit condere ex
materia habente quantitatem distinctam; vt sci-
licet locus esset miraculo Eucharistico. & sic de
mille alijs. Item ordinavit Deus præcedenti
ad subsequentiâ, vel procuranda vel impedi-
enda, quæ pendent ex libero hominum & Angelo-
rum arbitrio, quæ quia sunt futura plura & plura
in infinitum per totam æternitatem, ideo artifi-
cium divinum in condendo Vniuerso non potest
cognosci totum per modum vniuersi, nisi à cogni-
tione cognoscente hæc omnia, qualem extra hu-
manitatem Christi nulla creatura habet.

In statu puræ Naturæ, vel etiam in statu E-
levationis, si Christus non venisset, à nullo in-
tellectu adequatè hoc artificium comprehendum
fuisset, & hoc cædit in laudem Dei, posse facere
artificium, cuius cognitio adequata non debetur
vlli puræ creaturæ cuiuscunque meriti illa sit.
In istis ergo statibus Deus tum hominibus tum
Angelis ad beatitudinem destinatis, in præmium
concessisset minorem vel maiorem comprehen-
sionem huius artificij, pro diversitate meritum,
sicut modò concedit cognitionem intuitivam
perfectiorem vel imperfectiorem suæ omni-
potentiæ & scientiæ. Et quidem hæc mihi viden-
tur probabilis dici, quàm, quòd Deus fuerit
Metaphysicè necessitatus, vel ad nihil producen-
dum huius vniuersi, vel ad producendum Luci-
ferum, statim æternum damnandum. Potius
enim dicendum esset, Deum fuisse necessitatum
vel ad nihil producendum, vel ad impedi-
dum lapsum Luciferi; ne sine suo frustraretur,
hoc est, laude resultante ex contemplatione com-
prehensiva totius artificij. Cum ergo hoc sit
apertè falsum, multò minus verum erit, Deum
fuisse necessitatum vel ad producendum Lucife-
rum statim damnandum, vel ad nihil producen-
dum.

dom. Ergo etiam si Luciferum non produxisset, ceteris omnibus productis, nihil perperam fecisset. Certe mihi nunquam persuadebitur, quod lapsus praevisus Luciferi non potuisset Deum abstergere à creatione Luciferi, nisi simul abstergeret à productione Vniuersi.

CONTROVERSIA II.

Virum Angelus possit esse compositus quoad Naturam ex Materia & Forma.

Afirmant esse possibilem Alensis, Bonavent. Richardus, Aureolus, Stephanus de Bubalis, Card. de Lugo, Arriaga.

803. DICO, probabilius non esse possibilem. Ita S. Thomas hic q. 50. a. 2. q. 6. de potent. 4. 6. ad 4. & opusc. 15. c. 18. ubi dicit hanc fuisse sententiam Dionysii Areopag. & alij multi. Probant aliqui 1. Anima Humana, cum separatur à corpore, manet sine ulla materia. atqui quicumque possibilis Angelus est perfectior Animâ Rationali, & invariabiliter manet semper ad eum modum, quo anima manet post separationem à corpore: ergo quicumque possibilis est expers materiae. In hoc argumento tacite supponitur, quod omnis compositio arguat minorem perfectionem vnius, comparatione alterius non habentis huiusmodi compositionem, quod non est vniuersum verum, nisi, ceteris paribus, potest enim aliquando simplicitas quae inest vni, compensari in altero: v. g. etiam Caelum, vt multi volunt, sit corpus simplex, adhuc tamen est imperfectius quouis Animal: item licet Persona Christi habeat maiorem compositionem quam purus homo, quatenus etiam includit Naturam divinam, vel saltem in sententia ponente Subsistentiam creatam negativam, est tamen perfectior.

804. Probant alij cum S. Thoma. Intellectio est operatio prorsus immaterialis, vt apparet ex objecto primò ac per se intelligibili: quia per Intellectionem abstrahuntur ipsa etiam objecta in se à parte rei individualia ac materialia ab omnibus conditionibus individuandis ac materialibus; ita vt quae materialia ac individualia sunt in se, existant in intellectu vniuersaliter ac omnino immaterialiter: ergo substantia purè intellectualis, qualis est omnis Angelus, ex suo conceptu est omnino immaterialis, adeoque essentialiter simplex.

805. Non assequor vim argumenti. Vel enim est sermo de immaterialitate & simplicitate physica & intrinseca ipsius Intellectionis, vel de immaterialitate & simplicitate objectiva, hoc est, quod Intellectio sit Imago rei immaterialis & simplicis: ex primo non potest legitime inferri simplicitatem ipsius substantiae cognoscentis; nam etiam Intellectio humana est physice simplex, hoc est, non composita ex subiecto & forma, sicut & omnes sensationes, & tamen homo & bruta sunt substantiae compositae. Si verò sermo sit de

simplicitate objectiva, tunc in argumento assumitur quod esset probandum, nempe quod cognitio Angelica omnia repraesentet cum simplicitate: hoc enim negabunt adversarij, & dicent, quod sicut homo propter compositionem ex corpore & anima omnia cognoscit instar corporis, ita substantia illa, de qua disputamus, omnia cognosceret instar rei compositae: quemadmodum defacto Angeli cognitione naturali cognoscunt Deum instar substantiae compositae, propter compositionem quam habent ex natura & subsistentia, aliisque accidentibus.

806. Probant alij. 3. Omne quod est gratia alterius, est corporeum, omnis Materia est gratia alterius; ergo est corporea: ergo nulla potest esse spiritualis. 2. Distinguendo maiorem. Omne quod est gratia alterius tanquam sui perfectivi, & compositivi secum entis quod sit gratia sui, est corporeum, nego; aliter, concedo maiorem. & concessâ minore distinguo consequens: Ergo omnis materia quae ita est gratia formae, vt vnâ cum forma constituat ens, quod etiam est gratia alterius, est corporea, concedo, secus, nego consequentiam. Vt ergo Conclusio probetur efficacius.

807. Supponendum est. 1. Illud omne meritò censeretur implicare, quod si daretur, nullam haberet aestimabilem vtilitatem ad aliquem finem à natura intentum, nec ipsum posset habere rationem finis propter se intenti. Ratio est, quia illud quod à Natura nec vt finis, nec vt medium potest intendi, est essentialiter superfluum, & indecens Vniuersum, vel rectius, authorem Vniuersi, tanquam artificem essentialiter sapientissimum, nec potentem aliquid indecorum operari, sed solum illud, quod est idoneum ad eius sapientiam commendandam, vt jam alibi dictum est.

808. Supponendum. 2. Quod omnis pars, quâ talis, debeat posse intendi propter totum, & per consequens illud omne quod essentialiter ordinatur ad componendum aliquod totum, essentialiter habeat rationem medij, & quidem si est tale, vt non habeat vllam aestimabilitatem, aut amabilitatem, nisi per ordinem ad totum, habet rationem puri medij, ita vt si altera compars, adeoque ipsum totum implicaret, etiam illud implicaret. huiusmodi est materia prima.

809. Supponendum. 3. Animae humanae cum materia conjunctionem, vnicè intendi potuisset propter operationes, quas Anima exercere non potest, nisi dependenter ab organis sensorijs, quorum beneficio recipit species, & concursum obsectorum, & quibus destructis impeditur ab huiusmodi operationibus. Porro haec organa oportebat esse extensa & impenetrabilia, cum certa figura, situ &c. vnde consequens erat, vt Anima rationalis peteret conjunctionem cum materia corporea: ac proinde si Anima rationalis non posset elicere vllas operationes beneficio organorum, nec conjuncta corpori aliquas operationes exercere

Q

exercere posset, quas non eadem facilitate eliceret sine corpore, profecto & insipienter & dure egisset Natura, alligando ad tempus animam corpori, & velut carceri vel vinculis mancipando sine culpa sua, unde aggravaretur sine ullo emolumento.

810. Supponendum. 4. Omnem substantiam spirituales possibilem esse intellectivam, cujus probationes huc non spectant. His suppositis

Probatur Conclusio. Substantia intellectualis in tantum potest constare ex materia & forma, in quantum materia servit ad eliciendas operationes dependentes ab organis: sed substantia pure spiritualis nullas elicit huiusmodi operationes: ergo nulla substantia pure spiritualis potest constare Materia:

DICES. Defacto Angeli recipiunt species intentionales, ad cognoscenda objecta corporea, & tamen carent organis: ergo adhuc intelligi posset, quâ ratione materia spiritualis deserviret Angelo, ad recipiendas species objectorum corporeorum, etiam si careret organis.

811. Verum ex hac replica confirmatur potius probatio. Si enim defacto Angeli ad species illas recipiendas non habent opus subiecto distincto à forma; ergo si daretur substantia composita, forma ipsa, vtpote nobilior quàm anima humana, esset sufficientissima ad recipiendas species: ergo adhuc materia esset tota inutilis.

CONTROVERSIA III.

Utrum Angeli sint ex intrinseca ratione naturaliter indestruibiles.

812. Prima opinio vult Angelos esse naturaliter, & sine ullo miraculo, destruibiles à Deo, adeoque solum extrinsecè, hoc est, supposito semel decreto divino non destruendi, esse indestruibiles. Ita Vasquez & Martinonius.

813. Secunda asserit, fore miraculum & contra naturam Angelicam, si destruerentur, adeoque ex intrinseca ratione habere jus ad perpetuam conservationem, eo modo quo Deus per Iustitiam Providentialem tenetur satisfacere exigentijs rerum, ut partim superius declaratum est, partim de Incarnatione dicitur. Ita communis cum S. Thoma.

814. Tertia sententia singularis est P. Ariaga, asserentis, Angelos, qui defacto existunt, esse ex intrinseca ratione indestruibiles, & hoc vnicè probari posse ex Patrum testimonijs, & ex congruentia, quia non repugnat Angelus connaturaliter æternum exigens durare: est autem omnino cogitandum, quod Deus defacto produxerit Angelos tales, cum defacto decreverit nunquam destruere. Nihilominus existimat insuper esse posibles Angelos, qui non habeant huiusmodi exigentiam durandi æternum, aut ullo certo tempore. Item esse posibles Angelos, qui tantum exigant durare per Annum, aut Men-

sem. Horum omnium reddit rationem sibi familiarem, quia non potest ostendi clara repugnantia.

815. Dicendum & sentiendum est cum secunda sententia, quæ efficaciter inferitur ex verbis Leonis X. in Conc. Lateran: sess. 8. ubi damnantur, qui dicunt, Animam hominis esse mortalem: quâ tamen Angeli sunt perfectiores.

816. Non omnes tamen rationes quæ afferuntur, convincunt intellectum. P. Dekenius probat hoc modo. Omne Ens, quod ex Natura sua à solo Deo in esse & conservari pendet, naturâ suâ indestruibile est, nam enim Deus influxum conservativum subtrahere posset, per hoc tamen non esset propriè causa desitionis, sed solum non esset causa conservationis; licet antequam res sit, Deus propriè loquendo non est causa ipsius non esse rei, sed tantum non est causa ipsius esse. Hæc tamen probatio, dum vim facit in modo loquendi, non attingit scopum controversiæ. Adversarij plus non contendunt, quàm desitionem conservationis non fore miraculosam, sive deinde Deus diceretur causa desitionis sive non.

817. P. Martinus Esparza ultra communem probationem, postea referendam, tres alias adducit, quarum duæ priores ab adversarijs non difficulter eludi possent, nisi magis promoverentur. Probat ergo. 1. Angelus naturaliter cognoscit, possibilem semper esse ulteriorem sui conservationem, eamque ita sibi propositam naturaliter appetit. Quia vnumquodque naturali necessitate propendit in suum esse & conservationem, quantum possibile est, tam per appetitum elicatum, si habet intellectum, quàm per innatum. Ne igitur perperam & ad puram torturam indita sit Angelo talis cognitio & appetitio, necesse est, ut ejus substantia sit naturaliter indefectibilis, æternumque manens.

818. Responsuri sunt adversarij, Angelos cognoscere quidem possibilem suam conservationem æternam, sed hanc sibi esse indebitam, & merum Beneficium Dei: appetere etiam illam, sed sine tortura, sicut appetunt alia beneficia, quorum spem magnam habent, v.g. perseverantiam in bono: & sicut homo ex fide cognoscens visionem Dei possibilem, appetit eam, sed sine tortura. Quin immò ea cum tortura appetimus, quæ nobis debentur & negantur. Neque satisfacere instantiæ datæ, si dices, aliam rationem esse ipsius existentia, quæ cum sit fundamentum omnium bonorum, magis torqueret ejus appetitus, quàm appetitus aliorum bonorum, quibus negatis adhuc tamen gauderent Angeli bono existentia. Nam Visio beatifica appetitur non solum ut in se bona, sed etiam, quia est exclusivæ summæ miseriæ, cum homo sit in statu necessitatis habendi vel visionem Beatificam, vel æternam miseriam, quam magis abominatur, quàm ipsam annihilationem: ergo deberet ejus appetitus magis torquere, quàm appetitus existentia.

819. Aliter

819. Altera probatio ejusdem Authoris est hæc: Angelus per Intellectionem cognoscit veritates necessarias ac indefectibiles, abstrahentes à loco & tempore, atque per amorem ad easdem afficitur: ergo natura Angelica est intrinsicè indefectibilis naturaliter. Est hoc argumentum e-riam S. Thomæ, secundo loco positum: de primo ejus argumento pronuntiat P. Esparza, se ejus efficaciam non assequi. Liceat mihi id ipsum dicere de præsentis. Et imprimis enervari potest ex principijs P. Esparza, qui docet, Veritates ob-jectivas æternas realiter non esse aliud, quàm ipsam æternitatem Dei; unde sic argumentari licet. Angelus non cognoscit naturaliter intuitivè æternitatem Dei, sed solum abstractivè, sicut ejusdem Immenfitatem, Infinitatem &c. ergo eo- dem modo & non aliter cognoscit veritates æter- nas: ergo sicut ex cognitione naturali abstrac- ti-va Immenfitatis, non arguitur Angelus esse na- turaliter Immenfitus: ita ex cognitione æternita- tis & æternarum veritatum, non licebit inferre, esse naturaliter æternum. Item sicut ex eo quod veritates æternæ sint essentialiter & indispen- sabiliter æternæ, non tantum à parte post, sed et- iam à parte antè, non licet inferre, Angelum esse indispensabiliter æternum à parte antè, ita nec inferri legitime poterit, esse æternum à par- te post.

820. Melius idem Author probat Conclu- sionem ex potestate Angelorum operandi honestè vel inhonestè. Nempe Angelis debetur ex natura rei potestas proxima ad actiones tum lethaliter peccaminosas, tum honestas & meritorias: atqui prioribus debetur ex natura rei pœna æterna, & posterioribus præmiu æternu; cum ergo non possit Angelus existere sine alterutra illarum o- perationum, repugnat etiam naturaliter, ut de- sinat aliquando esse, postquam semel existit. Fun- damentu hujus probationis declarabitur in tra- ctatu de merito.

821. Probatur denique sufficienter & clarè Conclusio argumento communi. Omnis res se- mel producta, tamdiu connaturaliter existit du- rare, quamdiu nullum ponitur illi contrarium, exigens directè vel indirectè destructionem il- lius: atqui Angelus nullum habet contrarium, exigens destructionem illius: ergo &c. Major probatur. Natura enim non intendit unquam per se & propter se malum, cujusmodi est delictio rei præexistens, sed semper agendo intendit al- liquod bonum, esto quandoque illud obtineri non possit, nisi simul aliquid destruat, propter impossibilitatem eorundem. Minor verò et- iam probatur. Nam Angelus non est compo- situs ex materia receptiva formarum contraria- rum, ut patet ex præcedente controversia: sed neque potest ab agente creato produci aliquod accidens, exigens destructionem Angeli: nam ad hujusmodi accidentis productionem præsup- poneretur ipse Angelus, utpote concurrrens su- stentativè. Neque potest Angelus destrui ex re-

motione causæ conservativæ: conservatur enim à solo Deo, ubique præsentè, & nunquam defi- ciente. Denique non potest Angelus deficere, sicut quædam censentur deficere, dum incipit de- ficere finis ad quem unicè ordinantur ut medium: Angelus enim est productus gratiâ sui: ergo non est excogitabile caput, ex quo Angelus natural- iter destrui posset.

822. Obijcies. 1. Deus nullâ morali ne- cessitate tenetur ad conservandum hoc Univer- sum, sed eadem facilitate & indifferentiâ in actu primo posset totum Universum destruere, quâ il- lud conservat: ergo quod Angeli non destruan- tur, provenit ex mero libero Dei decreto. R. Di- stinguendo consequens: provenit ex libero Dei decreto conformi tamen exigentiæ naturali An- gelorum, concedo: ex decreto nullam suppo- nente hujusmodi existentiam, nego consequen- tiam. Aliter etiam distingui potest. Provenit ex libero decreto, prout libertas opponitur ne- cessitati, concedo: prout opponitur justitiæ pro- videntiali, attendenti exigentias rerum, nego consequentiam: Sicut ergo Deus dicitur liberè concurrere cum igne ad comburendum, quia pos- set suspendere concursum, sicut fecit cum igne Babylonico, & tamen concurrat ex justitiâ pro- videntiali, & secundum leges naturæ, ac exigen- tiam ignis, forètur miraculum, si non concu- reret, ita quoque liberè conservat Angelos: quâ paritate usus est etiam Cyrillus lib. 8. thesauric. 2. *Quæ naturis, inquit, insunt, ea respectu Dei nihil sunt. quare sicut ignis combustivus quidem est, sed non Deo, sic etiam Angelus immortalis quidem est, sed non Deo.* Itaque non opponuntur inter se, sed bene coherent hæc duo: esse in actu primo indifferentem, nullaque necessitate teneri ad conservandos Angelos; & dari in Angelis exi- gentiam conservationis, quam Deus ut Author naturæ attendit absque vlla imperfectione, ut in superioribus dictum est.

823. Obijciuntur. 2. Quædam dicta Pa- trum, quibus asserunt, Angelos non Naturâ, sed Gratiâ esse Immortales. R. Illos locutos esse contra asserentes, esse Immortales essentialiter, & hoc sensu usurpassè nomen *Naturæ*.

CONTROVERSIA IV.

Utrum Angeli possint inter se differre Specie.

824. Circa differentiam Angelorum inter se, quatuor quæri solent. 1. An sint possibi- les plures Angeli Specie diversi. 2. An suppo- sitâ possibilitate, defacto aliqui Angeli Specie differant. 3. An sint possibiles plures Angeli solo numero inter se diversi, & ejusdem speciei infimæ. 4. An positâ possibilitate diversitatis so- lum numericæ, defacto sint producti plures ejus- dem speciei. Non est autem intentionis aut in- stituti mei, instituire quæstionem philosophicam, de di-

de diversitate specifica rerum in genere, neque cupio alicui opinioni receptæ & probabili præiudicium asserere. Circa primum quæsitum Prima Sententia negat esse possibiles Angelos specie diversos. Ita Guilielmus Parisiensis, Albertus Magnus, & Card. Pallavicinus.

825. Dicendum tamen cum cæteris est, esse possibiles Angelos Specie diversos. Probat Conclusio, observando cum Card. de Lugo, quod, quando volumus explorare, utrum A. & B. differant specie, neque tamen volumus nos alligare ad aliquam Regulam Metaphysicam, paucis etiam doctissimis perspectam, & suis etiam Authoribus dubiam (cum tamen differentia specificæ ut plurimum etiam à rudibus & indoctis agnoscantur) debere nos A. & B. comparare cum duobus, de quibus apud omnes constat esse specie diversa, ob differentiam valde æstimabilem quam habent, fundatam in aliquo intrinseco prædicato. Quando ergo inter A. & B. evidenter est non minor differentia, quam inter illa cum quibus comparamus, dicuntur evidenter specie differre: si verò tantum probabiliter est tanta differentia, probabile erit specie differre; si dubia est, erit quoque dubium an differant specie, qualem dubitandi rationem sæpe habemus in materijs moralibus & practicis. Hoc supposito,

826. Probat Conclusio. Possunt duo Angeli inter se differre quoad vim & modum intelligendi tam æstimabili differentiâ, quanta est v. g. inter equum & leonem, quoad vim & modum operandi vitaliter operationes cuius proprias: ergo possunt differre specie. Consequentia tenet, quia nemo negat, equum & leonem differre specie. Antecedens probatur. Potest unus Angelus ex intrinseca ratione exigere species tum universaliores, tum Nobiliorum objectorum, tum motivi perfectioris, tum clariores, magisque discretivas, quam alter: & quia possunt species rerum crescere & decrescere quoad perfectionem in infinitum, ideo potest quocunque Angelo dato dari perfectior & imperfectior: atqui huiusmodi differentia est utique æstimabilior, quam differentia quæ est inter equum & leonem quoad hiinnibilitatem & rugibilitatem: ergo &c.

827. Nota, me non desumere differentiam specificam præcisè & vnicè à specierum universalitate, hoc est, potentium representare simul plura objecta, ut quidam R.R. faciunt. hinc enim sequeretur, tandem deveniri posse ad Angelum imperfectissimum omnium possibilem, cui scilicet deberetur solum species singularis, hoc est vnius objecti representativa.

828. Contrariam Sententiam fundat Card. Pallavicinus in principio philosophico, seu Regula à se concinnata de differentia specifica rerum. Ea enim vult solum specie differre, quæ differunt secundum prædicatum magis spectabile & præcipuum quod est in illis: quia prædicatum præcipuum est velut forma rei, cui cætera sub-

serviunt: forma autem & species sunt quasi Synonima. Vtremque prædicatum præcipuum quod est in Angelo, est, quod intelligat secundum se totum, per cognitionem innatam, & perfectam in primo suæ existentie instanti: atqui hoc prædicatum est omnibus Angelis possibilebus commune: ergo omnes specie conveniunt. Illud verò in quo differunt, nempe minore vel maiore simplicitate specierum ad cognoscenda plura vel pauciora, habet se solum ut plus & minus, adeoque est differentia merè materialis & numerica; quia plus & minus sunt prædicata transcendentia, & recipientia mensuram æstimabilitatis ab eo prædicato cui conveniunt tanquam à forma. Esse enim parvum in prædicato excellenti, est plus quam esse magnum in vulgari: ergo differre secundum plus & minus est differre numero, quia est differre in prædicato aliquo secundo, supponente aliud primum, à quo desumit suam excellentiam. Hæc ille.

829. Respondeo, negando fundamentum huius doctrinæ, & regulam differentie specificæ. Omnium hominum iudicio Canis differt specie ab Equo, & tamen eodem communi iudicio in utroque prædicatum præcipuum non est hiinnibilitas aut latrabilitas, sed animalitas, quæ est prædicatum genericum. Falsum ergo est, quod prædicatum differentiale sit prædicatum præcipuum. Scio, Card. Pallavicinum dicere, quod hiinnibilitas & latrabilitas sunt prædicata secunda, fundata in prædicato aliquo primo: sit ita. sed vnde nobis constare potest, quod sit prædicatum nobilius animalitate? deberet utique se per effectum nobiliorem sensationibus manifestare, qualis tamen nullus apparet. Neque obstat, quod differentia dicatur esse forma Generis, tanquam materiæ: forma autem sit pulchrior materiæ, quia est quasi species. Nam hæc nomina non se fundant universaliter in excessu perfectionis prædicati differentialis supra prædicatum genericum, sed in eo, quod prædicatum differentiale contrahat & determinet genus ad certam speciem in consideratione metaphysica, sicut forma contrahit & determinat materiam primam in consideratione physica.

830. Objic. 1. Differentiæ æqualiter & adæquatè dividentes aliquod genus, debent etiam esse æquales, hoc est, in eodem gradu lineæ prædicamentalis: atqui hoc non verificaretur, si possent esse Angeli specie distincti: ergo &c. Minor probatur. Nam genus *substantia intellectualis*, dividitur in substantiam intellectualem corpoream & incorpoream: corporea autem est homo, nec potest dari substantia intellectualis corporea specie distincta ab homine: ergo si possent esse Angeli specie diversi, jam continerentur sub Genere, adeoque non sub specie infima: ergo substantia intellectualis incorporea non esset in eodem gradu, quo est substantia intellectualis corporea. Ad hoc argumentum non pauci responderent, non implicare substantiam intellectualem

Actuali corpoream specie distinctam ab homine. Sed abstrahendo ab hoc, nego maiorem objectionem; instantiam do duplicem. prima sit, si dividatur substantia corporea in intellectuales & non intellectuales. secunda: si dividatur Animal in rationale & irrationale: in utraque alterum divisionis membrum latius patet.

831. Obijc. 3. Possit cognoscere plus & minus, est solum differre secundum plus & minus; atqui Angeli solum differunt secundum posse cognoscere plus & minus: ergo solum differunt secundum plus & minus: ulterius differre solum secundum plus & minus non est differre specie, ut patet in magis & minus albo, in visione vel cognitione attingente plures vel pauciores homines: ergo. 82. Negando minorem: vel distinguendo. differunt secundum posse cognoscere plus & minus per diversum motivum formale, concedo, aliter nego minorem: item differunt Angeli, quod unus exigit posse eadem specie cognoscere plures rerum species, & etiam nobiliores quam possit alter, & possit etiam à pluribus discernere illa objecta quæ non comprehendit &c. hoc autem non est precisè excedere secundum plus & minus, prout album ut duo exceditur ab albo ut quatuor, ut patet: quia id per quod excedit, non est ejusdem estimationis cum eo, cui superadditur excessus. & hæc de primo quæsitio. Circa secundum non superest lis scholastica: conveniunt enim DD. dari diversas species Angelorum: quæ autem circa Hierarchias & Choros dubitari possent, apud Scripturæ Interpretes videri possunt.

CONTROVERSIA V.

Utrum Angeli possint intra eandem speciem multiplicari.

832. Negant communis Thomistæ, tribuentes eam S. Thomæ, quos ex nostris secutus est Granadus. Dicendum tamen est, possibile esse duos Angelos solo numero differentes. Adverte, ad hanc conclusionem sufficere, si potuisset Deus loco Michaelis producere alium ejusdem speciei, etiam si nec simul nec successivè illos posset producere: sicut etiam si repugnent duæ durationes ejusdem subjecti & ejusdem classis simul aut successivè existere, non propterea repugnat esse plures ejusdem rationis possibiles, quia una potuisset loco alterius produci. Sententia est communis, cui ex Thomistis adhaerunt Ferrariensis, Capreolus, Bannez, Zumel, Ripà, & alij.

833. Quod attinet ad S. Thomam, is subobscure locutus est hoc articulo. 4. in C. ubi videtur asserere, impossibile esse differentiam merè individuaalem Angelorum. Verum ipsi Thomistæ volunt esse intelligendum de potentia ordinaria, quia non caret probabili fundamentum, connaturalius esse, si omnes Angeli differant specie, quam si aliqui solo numero. Colligitur

autem hæc interpretatio ex toto discursu D. Thomæ: dicit enim, perinde esse impossibile, dari duos Angelos ejusdem speciei, sicut impossibile est, dari plures albedines separatas: atqui hoc non est impossibile de potentia absoluta. Deinde D. Thomas disertè contrarium tenet, opusc. 16. §. vult. ubi in solutione primæ objectionis Averrois, ad finem ait: *Valde ruditer argumentantur, ad ostendendum, quod Deus facere non posset, quod sint multi Intellectus ejusdem speciei, credentes hoc implicare contradictionem: & ibidem ait, quod licet substantiæ separata non habeant in sua natura causam distinctionis, nec naturalem cursum multiplicationis, possint tamen fortiri multiplicationem ex supernaturali causa, nec esset implicatio contradictionis.*

834. Quamvis ad hanc conclusionem astruendam plerisque sufficiat solvere argumenta contraria, eò quod potentia divina nihil denegandum sit, cujus non possit reddi ratio implicantiæ; & nostro concipiendi modo non ideo (inquit S. Thomas) res non implicat, quia Deus potest facere, sed ideo Deus potest facere, quia non implicat, nihilominus argumenta positiva faciunt, ut ad solutiones objectionum recipiendas facilius inducamur.

835. P. Martinus Esparza conclusionem sic probat. Si quid obstat multiplicationi numerica Angelorum intra eandem speciem, obstat eorum perfectio, quæ illis convenit ex genere suo; sed hæc non obstat: nam Angelus quantumvis perfectus, plus distat à perfectione Dei, quam ab imperfectione materiæ corporeæ: nam à Deo distat infinitè, à materia tantum finitè: ergo potius cogitandum est, esse multiplicabiles numero sicut materia, quam immultiplicabiles sicut Deus. Verum hoc argumentum utcumque solveretur dicendo, quod sicut non obstante minore Angelorum distantia à materia quam à Deo, nihilominus Angelus ex essentia sua habet & participat perfectionem indivisibilitatis in partes integrales, quam materia non habet, ita etiam eadem minore distantia non obstante, participet perfectionem immultiplicabilitatis, & adhuc distare à Deo infinitè, quia sunt infinitè multiplicabiles in specie.

836. Probo ergo Conclusionem impugnando directè fundamentum adversariorum, desumptum ex participabilitate divinarum perfectionum, unde concludunt, quod cum Angeli, utpote perpetui & immortales, non egent virtute propagativa suæ speciei, sicut sublunaria, ideo potius debuerint participare perfectionem divinæ immultiplicabilitatis: ad quod postea respondimus, nunc autem

837. Argumentor hoc modo. Eò usque solum possunt creaturæ assimilari primo Enti, quovsque talis assimilatio est gloriosa primo Enti: sed assimilatio excludens multiplicabilitatem intra speciem, non est gloriosa primo Enti, quin potius multiplicabilitas est illi gloriosa: ergo

Q3

Angeli

Angeli non possunt assimilari Deo in prædicato immultiplicabilitatis. Minor probatur. Omnis perfectio divina participabilis à creaturis, est entitativè perfectio infinita: ergo debet esse participabilis participabilitate summâ, quâ Major exco- gitari non potest: ergo debet esse participabilis in- finities, hoc est, non toties, quin pluries: ergo per- fectio specifica quam participat v. g. Michaël, est æqualiter participabilis à pluribus in infinitum. Probatur penultima consequentia. Nam sicut ex Infinitate Dei provenit, ut à nulla creatura possit ita participari, quin ab alia possit magis & melius participari, ita ab infinitate cujusvis perfectionis particularis etiam ut participabilis est à Michaële, provenire debet, ut possit à pluribus participari.

838. Pro confirmatione argumenti obser- vandum est, non posse ab adversariis nominari ullam perfectionem divinam, quæ non possit à pluribus solo numero differentibus participari: neque possunt dicere, ipsam immultiplicabili- tatem intra eandem speciem esse hanc perfectionem; hoc enim dicendo contradicerent sibi, dum volunt hanc immultiplicabilitatem ab om- nibus Angelis participari, qui proinde in hoc prædicato non differunt specie. Præterea Immul- tiplicabilitas divina non est perfectio quædam specialis seu particularis, qualis est Iustitia, Libe- ralitas &c. sed est prædicatum transcendens, hoc est, afficiens omnia prædicata particularia Dei: sicut enim æternitas, & Immenfitas reddunt om- nia prædicata Dei æterna, imensa, ita Immul- tiplicabilitas reddit omnia divina prædicata im- multiplicabilia. Cum itaque adversarij, non possint ullam divinam perfectionem particularem nominare, per cujus participationem Michaël differat necessariò specie ab omnibus alijs, inanis illorum persuasio & imaginatio est, latere in Mi- chaële tale prædicatum immultiplicabile: omnia ergo prædicata participabilia sunt participabilia infinities, quia cuivis inest ratio infinitæ parti- cipabilitatis.

839. Obijciunt adversarij. 1. Authorita- tem Aristotelis, pluribus in locis, ubi videtur as- serere, quod sicut species rerum desumitur à for- ma, ita Individuatio desumatur à Materia. Sen- sus est, quod illa differant Individualiter dun- taxat, quæ vnicè differunt per materiæ diversita- tem, eò quod vnum habeat Materiam A, alterum Materiam B. specialiter autem quoad Angelos do- cuisse videtur 12. Metaph. t. 49. eos non posse differre solo numero, ex eo principio, quod quæ sunt numero plura, habeant materiam: Angeli autem non habent materiam. Eandem Aristotelis opinionem videtur approbasse S. Thomas.

840. Respondet rectè P. Esparza, Philo- sophum non esse in quæstionibus de Angelis cu- randum, nec esse tutum ei adharere, illisque principijs niti, quibus ipse doctrinam suam inæ- dificavit, propter plures crassos errores ejus cir- ca Intelligentias, quos omnes Catholici Docto- res fatentur ab eo commissos. Circa authorita-

tem S. Thomæ jam aliquid dictum est supra: ad- dit P. Esparza, quod S. Thomas noluerit corrige- re Aristotelem in hoc puncto circa principium Individuationis seu differentie individualis, eò quod non esset res pertinet ad fidem.

841. Quod attinet ad textum ex 12. Met. allatum, cui vnicè iunxitur P. Sylvester Matruus, respondetur, Aristotelem nihil ibi dixisse, quod adversariis faveat. Asserit ibi, vnum esse pri- mum Motorem; per primum autem Motorem intelligit primam & supremam Intelligentiam, ipsum DEVM, ut ex omnium confessione notat Derkennius: hunc ergo probat ibidem, nec nu- mero, nec ratione, id est specie, posse multipli- cari, eò quod careat materiâ. per materiam au- tem non intelligit illam materiam, quæ caret Angeli, nempe Materiam corpoream, sed Poten- tialitatem, seu mutabilitatem & perfectibilita- tem. Videatur Derkennius hic, qui relatis er- roribus Aristotelis circa Intelligentias, sic con- cludit: *Constat ergo, plenissima esse erroribus contra fidem, quæ Aristoteles de Intelligentijs scripsit.*

842. Obijciunt. 2. Eò ipso quod aliquæ formæ per intellectum abstrahuntur à materiâ, & ab ordine ad materiam, atque ab ejus acciden- tibus & proprietatibus, loco, tempore &c. eò ipso, inquit, fiunt extrinsecè vnum specie, nempe universale: ergo cum quilibet Angelus sit separatus à Materiâ, & ab ordine ad materiam, ejusque proprietates, hoc ipso erit intrinsecè vnum specie. 2. Hoc argumento non probati intentum, sed ad summum, quod intellectus creatus non habeat fundamentum aut inditum ullum discernendi vnum Angelum ab alio ejus- dem speciei, si secludat omnem ordinem ad ma- teriam aut corpus aliquod determinatum, quia scilicet Angeli nec tempore differunt, neque se invicem loco excludunt: unde non possunt ab invicem discerni ab intellectu creato non co- gnoscente ea, quæ pertinent ad secreta cordium, sicut non possumus discernere ovum ab ovo, nisi videamus existere in diversis locis, vel successi- vè. Ceterum per hoc non probatur implican- tia plurium ejusdem speciei, ne quidem ut simul existant: quidquid sit, an ex alio capite probari possit, esse illis connaturalius, ut non multiplicen- tur numero intra eandem speciem, propter aliqua fortassis inconvenientia quæ occurrerent, si An- geli aliqui ab invicem discerni non possent.

843. Obijciunt. 3. Ea Univerſi pars, quæ est proxima Deo, & complectitur substantias ab- stractas, & immateriales, utique est producta cum nobilissimo ordine & proportionem: sed or- do nobilissimus est ordo per se, & non ordo per accidens: ergo inter Angelos qui sunt proximi Deo, Deus observavit ordinem per se, & non or- dinem per accidens: ordo autem per se est, quan- do partes illius ex intrinseco prædicato perunt ita ordinari, ut unaquæque sit in tali loco superiorita- tis vel inferioritatis. quod si Angeli omnes spe- cie differant, servatur hic ordo, quia (ut illi R.R. supponunt)

supponunt) non possunt duæ species esse æqualis perfectionis: si verò aliqui solo numero differant, jam inter illos esset ordo per accidens: sicut inter homines per accidens est, vnum esse altero superiorem.

§. 1. Hoc argumento ad summum probatur, connaturaliter debuisse servari ordinem per se, & sine miraculo aliter fieri non potuisse, sed non probatur Deum contra hanc exigentiam non potuisse inducere ordinem per accidens, quo compensaretur ordo per se; quatenus, exempli gratia, Deus videns aliquos Angelos lapsuros esse, potuit nolle integras species perire, sed eas in aliquo individuo salvare. Existimant enim plures, cum Petro de S. Josepho, nullam speciem adequatè perijisse. Sanè hæc poterat Deo esse ratio producendi plura individua ejusdem speciei, & sic inducendi ordinem per accidens.

§. 2. Etiam si demus, nec hoc potuisse à Deo fieri, inde tamen necdum infertur, non potuisse Deum totum ordinem per se servare, producendo ab initio statim alia individua ejusdem speciei, quàm quæ producta sunt. Ad summum ergo probaret argumentum, plures ejusdem speciei non posse produci simul & in eadem Republica: sed non probat, non posse plures produci vel in diversâ Republica, vel successivè, v. g. destruendo totum hoc univèrsum, & aliud producendo. vel ab initio statim alia individua harum specierum producendo, sicut loco hujus solis potuisset alium producere, etiam si repugnarent plures soles simul esse in Univèrso.

§. 3. Responderi potest. cum P. Esparza, negando, quòd Angelis debeat ordo per se purus, nullo admixto ordine per accidens. Dici enim potest, quòd sicut alia quedam imperfectiones sunt omnibus creaturis communes, ita etiam sit ordo per accidens. Potest hoc confirmari ex eo, quòd defuncti Angeli sint deputati gubernandis corporibus sublunariis, & quidem diversis Angeli diversis ejusdem speciei corporibus; neque credendum est, quòd per hoc fiat aliquid contra Jus Angelorum: si ergo non est contra Jus perfectioris Angeli, adhiberi ad ministerium æquale cum Angelo inferiore (prout in sententia adversariorum dicendū est) multò minùs erit contra eorum Jus, esse plures Angelos æquales, vt adhibeantur æqualibus ministerijs: & sic adhuc servabitur ordo per se.

§. 4. Respondeo. Concedendo, quòd ordo per se purus, comparatus cum ordine per accidens puro, sit perfectior; negando tamen, quòd ordo per se mixtus cum ordine per accidens, sit imperfectior quàm ordo per se purus. Cujus rei plura superiunt exempla. Vita contempla-

tiva pura, est perfectior, quàm vita activa pura, non tamen est perfectior, sed imperfectior quàm vita mixta ex contemplativa & activa: item Monarchia pura est quidem perfectior quàm Aristocratia, mixta tamen forma Reipublicæ ex utraque, est multorum opinione perfectior quàm pura Monarchia.

847. Obijciunt. 4. In rebus quæ sunt ad finem, sumitur necessitas à finè, vt dicitur. 2. phys. Finis autem rerum intra eandem speciem multiplicabilium, est earum rerum perpetuitas: cum enim sint corruptibiles, perirent, si in vnico individuo existerent: quare debebant posse suam speciem propagare: at verò Angeli sunt ex natura sua incorruptibiles & perpetui, quapropter cessat finis multiplicabilitatis intra eandem speciem: ergo non sunt multiplicabiles. Responderi potest. 1. Negando quòd finis rerum intra eandem speciem multiplicabilium, sit vnice perpetuitas earundem propter easdem, quin potius finis est, vt possint homini sufficienter servire, quamdiu illis pro loci & temporis diversitate indigebit: hinc in fine mundi desinent generationes & propagationes rerum sublunarium, quia non amplius indigebit illis homo. Ob eandem causam dantur in omnibus speciebus sublunariis longè plura individua, quàm sint necessaria ad speciei perpetuitatem. Jam verò ob eundem finem debebant esse multiplicabiles Angeli, quatenus sunt ex natura sua ordinabiles ad gubernationem hominis, aliorumque inferiorum corporum, vt jam dictum est. 2. Neque hoc argumentò probari intentum adversariorum, sed ad summum, quòd connaturaliter non sint multiplicanda individua Angelorum ejusdem speciei in eadem Republica & Univèrso. Dixi, ad summum.

Vtrum autem hoc probetur, est incertum, & ante hæc cum Card. de Lugo probabile esse judicavi, non esse multiplicandos, ob hanc ejusdem Authoris rationem. Cum enim non possint omnia possibilia produci, videtur conformius esse appetitui rerum, vt beneficium existentia à pluribus participetur, ob quam causam natura cavet, ne idem individuum semel destructum, reproducat: ergo pari modo, cum non possint omnes Angelorum species possibiles produci, connaturalius erit, si tot species existerent, quot Angeli, quandoquidem tota species sufficienter salvatur in vno individuo. Hæc, inquam, ratio est probabilis, sed non convincens; quia ob æqualitatem munerum fortè connaturalius erat Angelis, plures ejusdem speciei produci, vt contendit

P. Esparza, de qua tamen connaturalitate non est Theologo multum litigandum.

CAPVT